

L'AMOR AL VIATGE
=====

Senyores, senyors, amics,

M'es infinitament plaent ~~adri~~ssar-me avui a vosaltres. Recordo una altre conferencia dedicada en aquests mateix Ateneu i la simp~~at~~ia amb que vareu acollir les meves explicacions .

Penso que el meu tema d'ara: L'AMOR AL VIATGE serà plaent per a vosaltres, joves i noies decidits que correu amb ~~afany~~ ^{delit} les nostres montanyes i aprofiteu totes les ocasions que se us presenten per a treure el nas terres enllà , amb un afany de noves coneixences.

Jo també com vosaltres , he sentit un afany poderós que m'empeny a tot hora a descobrir nous horitzons. Estic segura que tots em comprendreu/ quan us parli del goig immens de visitar contrades que no coneixia, d'albirar paisatges insospitats.... Les nostres joventuds ~~excursionistes~~ ^{viatgeres} son i han estat l'honra de ~~luxuriar~~ Catalunya ~~des~~ de Roger de Lluria a

i jo ja sóc al meu cinqué llibre. (Sempre que m'atanco a un públic nou, experimento la temença que no conequi les meves obres i aleshores encara serà pitjor sentir al conferenciant sense saber que ha escrit, que conèixer el que ha escrit i no haver-lo sentit ni vist mai) Però no siem pessimistes. Jo vull suposar que una bona part dels que sou ací heveu llegit els meus llibres i tots els que m'escolteu coneixeu al menys un d'aquests llibres.

Avuy tinc la intenció de parlar-vos , ~~en tota la conferència~~, del meu darrer viatge, es a dir de les meves excursions a traves del Marroc.

(Altra volta timidament m'encaro amb el meu públic per a demanar-li: Savieu que jo me'n era anada a l'Àfrica per a escriure un llibre? Llegireu els meus reportatges a "La Publicitat" ?Sabeu que acabo de publicar un llibre que es titula "El Marroc Sensual i Fanàtic"?

Be ,suposant que tots haveu contestat amb un sí unaním i sincer jo tir endavant.

Si haguessim tingut l'ocasió de veurens avans d'ara ,jo en lloc de parlarvos de les meves excursions per l'Àfrica Musulmana ,us parlaria del meu fantàstic viatge a traves de l'Atlàntic i dels Pacífic.

i sobretot de les Illes llunyanes d'Oceania. Però el temps ha passat, i jo, he escampat les meves disertacions per molts indrets catalans, sense que la sort m'encarés amb vosaltres.

M'interessa de fer-vos sabedors que si jo vaig anar al Marroc, fou exclusivament per a tots aquells que m'honoren contant-se entre els meus lectors incondicionals. Un escriptor que compta, i ho sap, amb un cert nombre de lectors, es deu a ells, en tant que autor, i obeeix a llurs subgerències. D'ençà que vaig tornar del Pacífic, que no havia empres altres excursions que petites estades a països europeus, i ~~ells~~ ^{els meus} *llegidors* (desitjaven noves emocions de viatge. Un dia en trobava un, un altre dia un altre, ~~un altre~~, i repetidament em demanaven: "Que, no empreneu cap ^{excursió?} ~~novi viatge?~~". Jo, sota aquesta simple ^{pregunta} ~~pregunta~~, endevinava llur desig de llegir coses noves, narrades per mi. I cada vegada que en trobava un de nou i em repetia aquella passigolejadora ^{frase} ~~pregunta~~ "que, encara no us dicidiu a fer un viatge?" Jo li donava algunes explicacions, que el convencien molt poc. "Si- semblava dir- jo be faig la meva obligació de lector fidel. Cada cop que publiqués un llibre el compro i el lleigeixo amb simpatia. Que vols que faci més?"

"Si en tens molts de fidels com jo, ja deus tenir una furtuneta" S'ho creuen de bona fe, (amb la meua literatura), que guanyo diners i aixó m'afalega. No puc donar explicacions d'aquesta mena als meus llegidors, haig de lluir una certa decència, que amagui les meves lluites, i les meves tragedies econòmiques. Prefereixo viure en llur imaginació voltada d'un halo gloriós i immaterial. Ells pensen: Te salut, te llibertat, guanya diners, per-

que no torna a marxar a la recerca d'aventures literaries?" I poc a poc us va amarant el sentiment que no compliu amb el vostre deure. Ja sabeu que no teniu gaires cabales, i que no podreu anar molt lluny, però tots aquells que us ho demanen timidament, i que ara, i ades, i ací i mes enlla, us ho repeteixen, us fa l'efecte de soldats sense caporal, de llegidors ansiosos i plens de delit que no demanen sinó un petit capitost per a guiar-los per la mar dels somnis viatcers.

Un dia, us dicidiu, "Anem, els dieu, i ells esperen confiats amb un interès commovedor, de veritables germans espirituals. I així que torneu i feu el llibre i els crideu, ells arriben alegres amb un crit de "Ja som aquí" "Ho veus com no hem fallat?"

No sabran mai els mals de cap, ni les aventures doloroses, ni els sofriments que us ha costat l'obra que ells compren per algunes pessetes. Que els hi dirieu? Espliquen les mares als fills, els dolors del part? No, la mare amaga el seu dolor i els parla solament dels seu goig.

Poquíssimes persones s'imaginen, en llegir un llibre, la veritat amagada, a voltes punyent a voltes deliciosa que tanca una obra literaria escrita amb sinceritat. Hi ha quelcom que ells no sabran mai i que és carn i sang nostra. Per aixó un escriptor estima la seva obra com una mare estima el seu fill. Per aixó l'escriptor ^{de debó} renuncia a la fortuna fàcil a la popularitat barroera, als honors, ~~perquè~~ Sap que altrament el seu fill (el seu llibre) seria una obra pobre, migrada, venuda, insincera ..I tot sacrifici li sembla poc per a la puixança del fruit del seu esperit i del seu cor.

Pensaments i sofrances ,ordre i emoció ,amor i odis, desenganys, experiències ^{de} amargues de la vida,.... De tot aixó es forma una obra que vosaltres potser llegireu somrient, però que tanca en alla dolor propi i dolor alié. L'escriptor estima els seus llibres pel dolor o el gaig que representen i aquells que comprenen la seva obra i el ^{que segueix} ~~timen~~ esdevenen els seus amics .

Jo vaig emprendre el meu viatge per terres d'Àfrica amb un programa literari ben definit. Duia com a companys un grapat de quartilles verges, una kódak pençada a l'esquena i algunes lletres de presentació dirigides a un o dos intel·lectuals francesos i espanyols, i a tres o quatre moros importants.

El meu pla literari consistia, no menys, (i posar en evidència
que en descobrir~~íak~~
l'ànima femenina musulmana. Les meves primeres recerques van ésser d'altres
mes penoses, No solament no trobava l'ànima de les musulmanes sinó
que no trobava ni les musulmanes. Aviat vaig comprendre que la passaria
molt negra. No em vaig equivocar. Els funcionaris espanyols (vaig començar
el meu itinerari per la zona espanyola) no solament no estaven
disposat a ajudar-me sinó que em voltaren de tota mena de sospites i
recels. Estic segura que això us estranya infinitament. A mi ~~van~~

Mésdevení que el mateix. Perquè ha de resultar sospitosa una dona que es-
 creiu? No és natural que un periodista sia del sexe que sia, es dediqui
 a cercar, a ensumar a escoltar tot el que sigui interesant? Be, a ells no
 els ho sembla. Comencaren a perseguir-me. No feia un pas sensa que algú
 em seguis. No em dirigia a cap persona sensa que aquesta m'esguardés amb
 recel. Tot d'una m'havia convertit en un ser perillós, ple de possibilitats
 malfactotes, una mena d'enemic de la pau del famós protectorat. Jo
 havia previst mants inconvenients i dificultats, però mai, ho confesso,
 aquest que em sortia al pas, ara. Se'm tancaven totes les portes, se'm ba-
 rraven tots els camins. I tot aixó em venia dels meus compatriotes, d'a-
 quells que haurien hagut d'ajudar-me!

Dels moros, no en parlem, llur recel es etern i constant, Una cristia-
 na, una infidel, una dona que mostra les cames, l'esmotxadura, els braços
 i que es passeja amb un aparell tant terrible ~~terrible~~ temible com una kódak,
 és digna dels mes fermes ^{ves desconfiances} i ~~recels~~ recels. Per tradició, per costum, per patri-
 tisme, fins per llur esperit fanàtic de mahometans, ells havien de mira-
 me amb ^{malfill} ~~recel~~ i en veure que jo desitjava penetrar en llurs cases i par-

lar amb llurs dones, tots arrugaven l'entrecella i ~~fixen~~ aparentaven no haver compres el meu desig.

Tot això barrejat amb la reserva natural d'aquella raça i la malfiança constant amb que miren els cristians, us donarà una idea de les dificultats que varen sortir-me al pas. Però la voluntat i la constància vencéren una volta mes, vaig veure el que volia veure, vaig entrar allà on vaig voler entrar i si no he escrit un llibre sobre l'Anima femenina musulmana és perquè he cregut descobrir que les dones musulmanes no tenen ànima. És a dir que careixen en absolut de vibracions espirituals. Les tradicions, els principis ~~ancoràmics~~, la superioritat social masculina, tot conspira contra el desenvolupament de l'esperit femení musulmà.

Amb un esforç de cada dia, amb una resistència constant vaig penetrar en les llars ^{moresques} ~~musulmanes~~, vaig introduir-me en alguns harems, i els moros, que dit sia de pas, són extraordinàriament hospitalaris, no gosaren tancar a una dona el sagrari de llurs intimitats. Amb recels o amb desconfiança amb ganes o amb sense, ells no em negaren l'entrada als harems.

I fou allí, duran les hores que vaug passar-hi i repetint constantment les meves ^{visites} ~~instancies~~ i les meves ^{preguntes} ~~visites~~ que vaig creure descobrir la sorprenent i lamentable ~~existència~~ ^{fualitat} ~~de~~ l'ausència d'esperit ^{femení} ~~femení~~. Al Marroc, la dona no representa, mes que l'instrument de plaer i de procreació. Que és exactament el que ha representat ^{generalment} fins ara, a tot Espanya, i encara que això us esveri una mica, un dels meus descobriments sensacionals i lamentables, es que els moros s'assemblen d'allò mes als espanyols i que sovint jo em preguntava consirosa, "Qui ha estat el mestre i qui ha estat el deixeble?" *(Penseu en els sigles de compenetració hispano-àrab)*

El mateix urc masculí enfront de la dona, el mateix esperit de domini, el mateix menyspreu, la mateixa negació a col·laborar amb ella en qualsevol terreny que no sia el xexual. I tot això agreujat per la religió que relega la dona a un pla inferior en lloc de collocar-la, al menys enfront de Deu, en un terreny igual. ⁺ El cristianisme és molt mes feminista que l'Islamisme. Exigeix a la dona, el mateix que a l'home (llevat de petites excepcions que mes aviat ens afavoreixen. Em refereixo per exemple al manament que diu "No desitjaras la dona del pròxim" sense que es faci esment de l'home de la pròxima, la qual cosa sembla voler dir que a cap dona ben casa-

se li acut desitjar à l'home d'una altre, mentre que entre els homes és corrent. L'Íslam no arriba ni a exigir que la dona assisteixi a l'església, mentre l'home hi acut correntment cinc vegades diàries.

Una altra cosa ~~que s'ha de saber sobre el Marroc~~ sobre la qual es té ací una idea francament falsa, es que la dona treballa i l'home no, Jo vaig descobrir al Marroc que la dona benestant, treballa menys encara que la burgesa europea. En parlar de moros, cal fer sempre una distinció entre àrabs i barabers, Els barabers, o habitants de la muntanya i del camp, han acceptat l'Íslamisme amb unes certes reserves, ~~El Marroc és el país~~ Ells són ~~els habitants restes del Marroc, és a dir~~ els restes de la antiga Barbaria, els barberiscs d'abans de les invasions àrabiques. Ni llur moral, ni llurs principis ni llurs consuetuds son comparables a les dels dits àrabs. Entre els barabers és cert que la dona treballa molt, i que es passeja sovint amb la cara destapada o sense haic. Quan baixa a ciutat però, procura amagar les fesomies d'una manera o d'altre. Sovint porta un simple mocador lligat sota els ulls, pel damunt del nas i de la boca com si tingués algun mal i volgues amagar-lo.

Pero la dona àrab, sobretot la busgesa de la classe alta, no solament ^{no} treballa molt, sinó que no treballa gens, i la petita busgesa molt poc. L'home en canvi, es lliura a múltiples activitats. Jo he conegut algunes famílies de la petita busgesia on l'home era l'encarregat d'anar a plaça i fins de fer el menjar. I això es compren molt be, tenint en compte que el musulmà desitja pel damunt de tot que les dones to-manguin a casa, ben tancades i recatades. La mostra suprema de maralitat i distinció es que un home pugui assegurar que mai cap altre home li ha vist la muller. La dona musulmana no coneix del món masculí, mes que el marit, el pare i els germans. Ni el promés/^{no}pot conèixer, ~~ni~~ ~~mai~~ fins l'hora del himeneu. No és ella ni ell qui es desitgen i es trien, sinó la mare, una parenta qualsevol o les casamenteres, dones que es dediquen a la recerca de marits i de mullers ^a perleñoncies i els nois casadors. L'home ha de mostrar confiança en la seva mare, i la noia no menys. No sabran res l'un de l'altre fins la nit de nuvis. Imagineu-vos les sorpreses lamentables, doloroses irreparables que hi ha d'haver!

~~alguna de la seva mare i deixar per a ella la responsabilitat de triar la promesa que li calia~~ → La noia, no podrà ni fer veure que sap que

està promesa. Es de mal gust parlar d'aixó amb les amigues. Si per cas ha pogut descobrir, per una indiscreció molt natural, la cara del promès, des d'un terrat ~~de~~ darrera l'escaleta d'una porta, ho dissimularà tant com podrà. Tots els comentaris que fes al volt de l'home que l'ha de ~~de~~ acompanyar per la vida i amb el qual ha de formar una família i una llar, serien de la més lamentable indiscreció. Diu l'Alcorà que per al consentiment matrimonial no cal que la verge realitzi cap altre manifestació ^{mes} que plorar, riure o callar. Ja veieu que aquestes tres manifestacions poden demostrar una pila de sentiments menys el desig d'enmaridar-se. *

El plor, representa al Marroc un element importantíssim de distinció. Jo he vist una joveneta de la classe alta, plorar desconsoladament per que la seva mare va anar a veure-la durant una classe. "Perqué plora així? - vai, demanar a la directora de l'Escola. "Es-va respondre'm una prova palesa de vergonya, de respecte, d'agraïment...." I la vergonya, és també un element de moralitat esquisida. Cal donar-se vergonya de tot, de rebre una

visita, de sentir parlar de casoris, de respondre a la mare o al pare que fan al filla la distinció de dirigir-li la paraula.... Aquestes costums ^{com veien} contrasten terriblement amb les costums ^{A Europa i a America com solien} moderns occidentals. La joventut ^{materna} ~~seu~~ fa tot el que pot per a pareixer desvergonyida. Sovint ho és decididament i altres vegades es contenta demostrant-ho. Fins fa un esforç per a que hom no pugui creure que te vergonya, encara que eñ el fons no pungui desempallagar-se d'un cert pudor juvenivol que alguns diuen molt escaient i altres blasmen nomenant-lo hipocresia.

Però jo no he vingut a criticar ni ^a comentar la nostra jovent , us dic aixó per a que us imagineu tot l'interes del contrast i les observacions que neixen d'unes comparacions d'aquesta mena.

La Societat musulmana marroquí és una de les mes plenes de convencions. Estan carregats de romanços" es diu vulgarment.

La indumentaria ja és una prova difinitiva del que dic. Es una cosa tan complicada que una persona distingida ha de menester una colla de muntos per a dues o tres toiletes. Us ho explicaré. Tant les dones com els homes, duen damunt de la pell una amplíssima camisa blanca , que varia

de qualitat segons la posició de l'interessat. Pot ésser de fil blau i suau, pot ésser de cotó gruixut i raspos. Despres d'aixó duen unes calces bufades, de color viu, molt estretes de baix i amplíssimes del mig. Els nomenen seruals, i els usen homes dones i criatures. Damunt de la camisa i del serual es du una armilla mes o menys complicada mes o menys rica en forma i en color. Sobre l'ermilla es porta el cafta, mena de túnica que arriba del coll fins mes aball dels genolls i mes currentment fins els peus, Al damunt del ~~cafta~~ cafta hi va la faragia, que és transparent, amb brodats i guarniments esquisits, en els testits de luxe. Aquesta pessa atenia les vives colors i brillantors del cafta que es de satí ~~de~~ roig, blau cel, rosa, taronjat o grosella. Damunt de la faragia es porta un ample sinyell, Les dones el llueixen brodat i guarnit de pedreria multicolors. Però no us creieu que em arribat a la fi de la descripció, Encara ens falta una o dues peces! La xilava, que duen principalment els homes i els noiets (i en la regió de Fes, moltes dones) i el Barnus o ~~mantell~~ ^{selham}, que duen molts homes, sobretot el Sulta, els grans caids i els barbers de l'Atlas que el llueixen blau fosc o negre, I per les dones el mantell mongívol que hom nomena haic.

Ja podeu immaginar que si solament per a presentar-se en públic escaudur tantes pessés i tant complicades, en el que ~~fa~~ referència a la moralitat i a les bones costums que serà!

Més que totes les deduccions que pugui jo ara exposar-vos ací, us convenceran dues o tres anècdotes que posen de relleu els principes de la societat musulmana referents a la dona. Un dia jo vaig anar a pendre el te amb un moro molt interessant que parlava el castellà a la perfecció. La seva conversa era fluïda i coneixia anècdotes de política i de guerra que resultaven molt interessants. Jo sabia que ell era casat i em recava d'anar a passar la tarda al seu petit harem del qual, com és natural, expulsava la dona ^{o les dones} per a rebre'm a mi. Era una petita estança ben estorada, molt neta, voltada de divans i de coixins. Ell feia ~~així com~~ fer pastes delicioses a estil del país i preparava un te deliciós perfumat ~~amb~~ ^{amb} marialluisa. Mentre ~~estava~~ ^{anavem} xerrant i jo esquitava ^{al meu rebre vaig sentir} ~~encuriosida~~ una mena de fressa discreta, així com un fregadís de roba i vaig notar al mateix temps que ~~una~~ cortina es bellugava. Fixant-m'hi be, vaig descobrir unes pantufles que sortien per sota la roba, i mentre jo seguia un poc distreta

La conversa del moro, vaig adonar-me que algú s'era atansat discretíssimament la porta i escoltava. Un moment després ja no va satisfer-se escoltant solament, volgué veure. Per aconseguir-ho va abandonar les babutxes i es jagué de boca farrassa. Llavor vaig descobrir els ulls pintats, curiosos, engelosits i rencuniosos d'una dona. La muller del meu amic. Lentament, i amb moltes precaucions, vaig dir-li: "Perquè la teva muller no assisteix a la nostra conversa?" Amb moltes vacil·lacions i caquetejos va respondre que la seva esposa havia sortit. Era -segons ell- a casa d'uns parents on es celebrava un maridatge. Amb aquest motiu ens veiem sovint, i sempre que li parlava de la seva dona i dels meus desitjos de conèixer-la, ell feia l'orni. Li vaig dir un dia que em plauria fotografiar-los a tots dos. Ell s'hi negà. "A mi que sóc un moro modernitzat va respondre- pots fotografiar-me si vols. A la meua dona no" " per què -vaig insistir arribant a la impertinència. L'Íslam ho prohibeix?"

la conversa del moro, vaig adonar-me que algú s'era atansat discreti-
ssimament a la porta i escoltava. Un moment després ja no va satisfer-se
escoltant solament. Volgué veure, i per a aconseguir-ho va abandonar
les babutxes i es gagué de boca terrossa. Alavors vaig descobrir els
ulls pintats, curiosos, engelosits i rencuniosos d'una dona. La muller
del meu amic. Lentament i amb moltes precaucions vaig dir-li: "Per que la
teva muller no assisteix a la nostra conversa? Amb moltes vacilacions i
caquetejos em respongué que la seva esposa havia sortit, que era a casa
*Era veient sovint i sempre que li parlava de la muller feia plori. Li va dir un dia que la
noia era feta per ar: ma a" va respondre. A mi que ve un moro no desmitjat retrata en a
i uns aules on es preparava un maridatge, ella no es possible q'ho deia tan*

→ Un altre dia fou a casa de la filla d'un cadí, una beutat de 15
o 16 anys d'allòfmes distingida i ensopida ^{eta}. No deia res. Em serví el
te i els dolços amb un aire esllanguit com aquell que tot ho fa per que
li obliguen. ⁿⁱ No responia a les meves preguntes mes que ^{amb} per monosílabs.
Aixó s'esqueia a Salé, i la noieta sabia el francés que era la llengua
que jo usava en aquell moment per a fer-li una mena d'interviu, que no
va terni ni el mes petit resultat. E'estava voltada d'esclaves que xerra-
ven en veu baixa i reien d'alló mes. sortosament arribè un cosí d'ella

un noieta d'uns tretze o catorce anys, molt aixerit. Em saluda amb el mes rendit dels salams, posant-se la ma al front i al pit i doblegant-se. Parlarem. Amb ell podia fer-ho car ja era capaç de seguir una conversa i el seu frances era perfecte. Em digué que estudiava el llatí i l'àrab literari. Em mostrà la seva biblioteca on al costat dels llibres escolars hi havia algunes novel·les franceses i llibres de viatges. Aquell noieta duia un manyoc de claus a la butxaca i anava obrint i tancant les portes. M'ensanya tota la casa donant-me tota mena d'explicacions. Les dones el seguien, com encantades ~~ixant~~ de la seva gràcia i del seu saber. Semblaven totes enamorades d'ell, comencant per la cosina i finant per la mes vella i mes negra de les esclaves.

Li vaig preguntar si la seva cosina era promesa. "Ho ignoro" va contestar-me discretament. Li vaig preguntar també si la noia aprenia com ell l'àrab i el llatí. S'arronça d'espatlles. ^{molt desdanyós, que vols que en faci?} ~~Per que em respongué desde~~
~~yes~~ Les dones no han de fer sino treballs manuals. Efectivament, un vell provèrbi àrab diu "Ensanya les teves filles a filar i no a llegir"

Un altre aspecte molt interessant es el concepte que tenen els moros respecte al comportament de la muller. Vaig descobrir-ho en una visita que vaig fer a la presó de dones, i em fou confirmat per una colla de persones serioses que ~~vingia~~^{viuen} ~~de~~ anys al Marroc. A la presó de dones vaig introduir-m'hi per mediació de la doctora Valls que va tenir la feliç pensada de fer veure que jo era una metgessa il·lustre que viatjava per a estudiar. No se si varen creure-ho, el cas fou que no gosaren refusar-me l'entrada. La presó era una casota infecte enfonsada entre parets altes i humides. Tenia la forma clàssica de la estança musulmana, Un pati al mig voltat d'alcoves i una mena d'escala feta a cops de magall al guix mateix de l'obra per ~~la~~^{la} que havien de pujar aguantant-nos a les parets. En les alcoves esmentades hi vivien les presoneres ~~sanes~~^{mes} o menys ~~malaltes~~^{sanes}, a les golfes ~~hi havia~~^{se hi estaven} les malaltes. La doctora feu la visita a la claror grogosa i vacil·lant d'una espelma i s'hagué d'agenollar per terra per què la malalta geia damunt d'un matalàs.

Mentre la pacient gemegava i es confesava amb la doctora, jo vaig

devallar l'escala i vaig tractar d'interrogar les delinqüents. Elles, esquerpes com de costum, no em valien dir res o gaire be res, però poc a poc, vaig passigolejar llurs sentiments i acabaren per confessar-se. Em digueren els motius de llur empresonament. I be, puc assegurar-vos que la més culpable de totes era a la presó per haver tirat un ~~assa~~ ~~gat~~ ^{gat} d'alumini a una cunyada. La presó de dones al Marroc, resulta mena de casa de correcció, on els maritss fan tancar les dones que no una mena

obeïxen prou amatents o que s'insolenten amb el marit o amb les ~~xxxx~~ sogra. Aixó es presta a una pila d'injustícies. Per un tres i no res els marits desaprensius poden fer tancar la dona, i aleshores tranquilament pendre'n una altra. Una de les presoneres ~~hi~~ havia tingut una criatura a la presó i el pobre infant continuava pres el mateix que la mare. Una de les noies més aixerides que romania tencada, ho havia estat solament per que un guardià la vgé acompanyada déuns militars.

El dret que tenen els moros a posseir quatre mullers, també es presta a una pila de jelsies, de baralles, i de dramas, punyents. Pocs moros pero poden pagar-se aquest luxe. Una dona ja es cara, com voleu que en mantingui tres mes? Solament els homes molt rics i de gran representacio social poden i es complauen en aquest luxe.

Teatre
Arab

Jo he conegut dues de les quatre dones d'un baixà, que en una recepció que m'ofrenava el marit, varen mostrar-se correctíssimes, afectuoses l'una amb l'altre, "Es estimem com germanes" hem veren dir. Pero no cal esser gaire llest per descobrir la gelosia terrible que se les menjava Sobretot, com és natural, ~~la primera i la segona~~ ^{muller} ~~la segona~~ la segona/de la tercera. ~~perquè~~ (La primera de les quatre dones no va sortir ni la quarta tampoc)

Podria multiplicar els exemples de dones disortades i mancades de drets civils i gairebe morals que vaig conèixer al Marroc. No puc continuar. El temps d'una conversa es massa limitat. Solament puc dir-vos que en els messos que vaig passar a aquelles terres, vaig recorrer tot el bas territori marroquí, del Mediterrani al Sahara, del Atlàntic, fins les fronteres algerianes i per tot, vaig trobar la dona tancada en els harems, brodant, fumant cigarretes, xafardejant o alletant els fills. Amb constància, amb un esforç de cada dia, sense perdre de vista els meus propòsits, jo seguia hospitals i dispensaris, presons i prostíbols, llars burgeses i llars treballadores, estances sumtuoses

i cabanes de pastor (En aquestes és on vaig trobar mes llibertat i menys hipocresia) Però en general i per tot arreu fins els confins sud de l'Imperi, a les portes del Sahara i en els oasis, la dona musulmana se'm va apareixer com la negació palesa i perfecta de la mandra i de la sensualitat, de la inconsciencia i de la irresponsabilitat. Sembla que ni Allah ni el Soldà, ni els cadis ni els marits han de considerarla com a ésser huma, conscient i dotada d'una ànima. Mes be sembla un veritable instrument den luxe, de goig de vanitat o de procreació.

Els que haveu llegit el meu darrer llibre "El Marroc sensual i fanàtic" trobareu alguns capítols dedicats a aquesta qüestió i molts d'altres dedicats a la no menys interessant (encara que tractada a la lleugera,) de la psicologia masculina.